

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 14.12.2020 r.
COM(2020) 804 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Sprawozdanie roczne z 2020 r.

**w sprawie wdrażania instrumentów Unii Europejskiej na rzecz finansowania działań
zewnętrznych w 2019 r.**

{SWD(2020) 336 final}

Spis treści

Wywiązanie się ze zobowiązań globalnych.....	1
Silna pozycja UE na arenie międzynarodowej	1
Pomoc humanitarna	2
Realizacja Agendy 2030	3
Ogólne priorytety.....	3
Zielony Ład	4
Sojusze w dziedzinie zrównoważonego wzrostu gospodarczego	5
Rozwój społeczny	5
Partnerstwo na rzecz migracji.....	6
Pokój i bezpieczeństwo	6
Prawa człowieka, demokracja i podstawowe wartości	7
Technologia i innowacje.....	8
Globalny zasięg	8
Afryka	8
Azja, Azja Środkowa i region Pacyfiku.....	9
Region objęty procesem rozszerzenia	10
Region objęty europejską polityką sąsiedztwa	11
Ameryka Łacińska i Karaiby.....	12
Bliski Wschód i region Zatoki Perskiej.....	12

Wywiązanie się ze zobowiązań globalnych

W 2019 r. utrzymywała się niestabilność geopolityczna, co nie przeszkodziło Unii Europejskiej w kontynuacji działań na rzecz zwiększenia pokoju, sprawiedliwości i dobrobytu na świecie. Obecnie nasza planeta i jej mieszkańcy stoją w obliczu szybko zachodzących zmian i doświadczają skutków zakłóceń w środowisku naturalnym, dezorganizacji politycznej i przełomu technologicznego.

W odpowiedzi na ten rosnący brak stabilności na świecie UE podjęła kompleksowe działania, wykorzystując cały wachlarz dostępnych strategii politycznych i narzędzi, w tym działania dyplomatyczne lub inicjatywy finansowe, działania związane z bezpieczeństwem lub handlem, działania na rzecz zrównoważonego rozwoju lub pomoc humanitarną. W 2019 r. UE kontynuowała prace nad reformą systemu wielostronnego i utrzymaniem pozycji światowego lidera w zakresie radzenia sobie z obecnymi i przyszłymi wyzwaniami oraz zintensyfikowała współpracę i tworzenie partnerstw z organizacjami regionalnymi odgrywającymi kluczową rolę w zapewnieniu zrównoważonego rozwoju na świecie, poszanowania praw człowieka i skutecznej współpracy międzynarodowej.

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono kluczowe aspekty unijnego wsparcia finansowego przeznaczonego na współpracę międzynarodową i rozwój międzynarodowy, pomoc humanitarną, politykę zagraniczną i rozszerzenie w 2019 r.¹ W sprawozdaniu tym ukazano, w jaki sposób największy na świecie blok handlowy i największe źródło oficjalnej pomocy rozwojowej przyczynia się do poprawy życia milionów ludzi w ponad 120 krajach na świecie, walczy z nierównościami, działa na rzecz rozwoju społecznego, umożliwia osobom młodym wykorzystanie swojego potencjału oraz wspiera sprawiedliwy i zrównoważony wzrost gospodarczy oraz rozwój sprawiedliwych i zrównoważonych społeczeństw na świecie.

W 2019 r. UE i jej państwa członkowskie zainwestowały w oficjalną pomoc rozwojową 75,2 mld EUR, co stanowi 55,2 % całkowitych środków pomocy na świecie².

Silna pozycja UE na arenie międzynarodowej

Dzięki realizacji globalnej strategii na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej³ UE może podejmować wspólne działania na rzecz rozwiązywania złożonych globalnych wyzwań. Dążąc do realizacji pięciu pierwotnych priorytetów strategii⁴, UE w 2019 r. kontynuowała jednocześnie propagowanie przestrzegania światowego porządku, którego podstawą jest prawo międzynarodowe, a centralną strukturą – Organizacja Narodów Zjednoczonych, we współpracy z organizacjami regionalnymi. Przełomowe trójstronne partnerstwo Unii Afrykańskiej, UE i ONZ stworzyło warunki umożliwiające zacieśnienie współpracy w zakresie szerszego programu działań na rzecz pokoju i bezpieczeństwa, natomiast za sprawą wsparcia dla połączonych sił Grupy Pięciu na rzecz Sahelu ukazano znaczenie inwestycji w regionalne partnerstwa na rzecz bezpieczeństwa.

¹ Aby uzyskać więcej informacji, zob. część I „Wprowadzenie” dokumentu roboczego służb Komisji towarzyszącego niniejszemu sprawozdaniu rocznemu.

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_674

³ https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy/17304/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en

⁴ Bezpieczeństwo i obrona; odporność; zintegrowane podejście; powiązanie między bezpieczeństwem wewnętrznym a zewnętrznym; strategie regionalne i tematyczne.

W 2019 r. UE nadal przyjmowała kompleksowe podejście w obszarze konfliktów i kryzysów bezpieczeństwa w drodze interwencji podejmowanych na całym świecie w ramach Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju⁵ oraz w drodze działań z zakresu wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Działania te dotyczyły poważnych kryzysów w państwach takich jak: Afganistan, Republika Środkowoafrykańska, Demokratyczna Republika Konga, Irak, Liban, Libia, Mali, Nigeria, Pakistan, Somalia, Sudan Południowy, Sudan, Syria, Turcja, Ukraina, Wenezuela i Jemen.

UE jest jednym z nielicznych graczy, którzy prowadzą działania na całym świecie i posiadają kompleksowy zestaw narzędzi politycznych, oraz ponosi większą odpowiedzialność za swoją obronę i za pomoc partnerom w zapewnieniu pokoju i bezpieczeństwa. Istotnymi osiągnięciami o historycznym znaczeniu są postępy poczynione w zakresie skoordynowanego rocznego przeglądu w zakresie obronności⁶, Komórki Planowania i Prowadzenia Operacji Wojskowych⁷, Europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego, wspólnej deklaracji UE-NATO⁸ oraz stałej współpracy strukturalnej⁹. Jeżeli chodzi o zestaw narzędzi polityki zagranicznej UE, w ramach działań na rzecz rozwoju instytucjonalnego, w tym w ramach instrumentu pomocy technicznej i wymiany informacji i narzędzi tworzenia partnerstw, nadal wspierano reformę i udoskonalanie obszarów strategicznych polityki UE w krajach partnerskich.

Jako największy na świecie blok handlowy i największe źródło bezpośrednich inwestycji zagranicznych UE kontynuuje współpracę z międzynarodowymi partnerami służącą propagowaniu systemu swobodnego i uczciwego handlu międzynarodowego, w tym w drodze reformy Światowej Organizacji Handlu.

Pomoc humanitarna

W 2019 r. potrzeby humanitarne utrzymywały się na rekordowo wysokim poziomie, co było spowodowane trwającymi złożonymi kryzysami często skutkującymi masowymi przymusowymi wysiedleniami, klęskami żywiołowymi i epidemiami. UE pozostała wiodącym darczyńcą pod względem pomocy humanitarnej, mobilizując 2,4 mld EUR na pomoc dla milionów ludzi w ponad 80 krajach.

Znaczną część unijnej pomocy przeznaczono na pomoc dla odczuwających skutki kryzysu osób w Syrii i państwach sąsiednich. Komisja kontynuowała wdrażanie części unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji¹⁰ dotyczącej pomocy humanitarnej, w szczególności w ramach programu „Siatka bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach nadzwyczajnych”¹¹.

W 2019 r. Unijny Mechanizm Ochrony Ludności¹² uruchomiono 20 razy w reakcji na klęski żywiołowe i katastrofy w UE i poza jej granicami, w tym w związku z niszczycielskimi pożarami lasów w Boliwii, Gwatemali, Izraelu i Libanie.

⁵ https://ec.europa.eu/fpi/news/eu%E2%80%99s-instrument-contributing-stability-and-peace-icsp_en

⁶ [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card))

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8798-2019-INIT/en/pdf>

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/07/10/eu-nato-joint-declaration/>

⁹ Decyzja Rady (WPZiB) 2017/2315 z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie ustanowienia stałej współpracy strukturalnej (PESCO) oraz ustalenia listy uczestniczących w niej państw członkowskich, Dz.U. L 331 z 14.12.2017, s. 57.

¹⁰ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

¹¹ https://ec.europa.eu/echo/essn_en

¹² https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en

Realizacja Agendy 2030

W 2019 r. zgodnie z Europejskim konsensusem w sprawie rozwoju UE nadal wspierała wdrażanie Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, planu działania z Addis Abeby dotyczącego finansowania rozwoju, porozumienia klimatycznego z Paryża na poziomie globalnym, w ramach bezpośredniej współpracy z krajami partnerskimi.

Obserwuje się pogorszenie tendencji w zakresie powiększających się nierówności, coraz większego głodu, globalnego ocieplenia, utraty różnorodności biologicznej, niepokojów społecznych, konfliktów i migracji, co odzwierciedlono w całej Agendzie 2030. Na szczycie na temat celów zrównoważonego rozwoju w 2019 r. dokonano przeglądu postępów i podkreślono konieczność zmiany kierunków rozwoju i przyspieszenia działań w celu dotrzymania terminu wyznaczonego na 2030 r. Przy okazji szczytu przyjęto wspólną deklarację UE-AKP (państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku) w sprawie wdrożenia Agendy 2030 i osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, w której potwierdzono zobowiązanie do realizacji Agendy 2030 i wyrażono chęć zacieśnienia współpracy w celu przyspieszenia osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju tak, aby nikogo nie pozostawiać samemu sobie.

Na Forum Politycznym Wysokiego Szczebla, które odbyło się w Nowym Jorku w lipcu, UE zaprezentowała postępy poczynione we wdrażaniu Agendy 2030 i celów zrównoważonego rozwoju w Unii i w ramach unijnej współpracy międzynarodowej. W trakcie tego wydarzenia przedstawiono następujące kluczowe inicjatywy: unijny dokument otwierający debatę pt. „Zrównoważona Europa do 2030 r.”¹³, sprawozdanie monitorujące Eurostatu z 2019 r. na temat postępów w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju, pierwsze wspólne sprawozdanie podsumowujące dotyczące Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju z 2017 r. oraz sprawozdanie UE z 2019 r. w sprawie spójności polityki na rzecz rozwoju.

Dzięki wspólnemu programowaniu, wspólnym ramom wyników i wspólnemu wdrażaniu wzrasta wpływ europejskich funduszy na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju. W 2019 r. rozpoczęto realizację wspólnych dokumentów programowych w Republice Środkowoafrykańskiej, Hondurasie i Mali oraz rozszerzono europejską strategię współpracy na rzecz rozwoju Kambodży. Do grudnia wprowadzono 20 wspólnych dokumentów programowych.

Zakres działań na rzecz rozwoju instytucjonalnego rozszerzono o państwa objęte unijną polityką rozwojową na całym świecie. Celem było wsparcie realizacji priorytetów polityki unijnej i udzielenie państwom pomocy w realizacji własnych krajowych strategii rozwoju zgodnie z normami UE, co stanowiło wkład w realizację Agendy 2030 ONZ i osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju.

Ogólne priorytety

Pod koniec 2019 r. przewodnicząca nowej Komisji Europejskiej w większym stopniu uwzględniła cele zrównoważonego rozwoju w procesie kształtowania polityki i działaniach UE, podkreślając stałe zobowiązanie UE do zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

¹³ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_pl

Zielony Ład

Europejski Zielony Ład¹⁴ przedstawiony pod koniec 2019 r. stanowi integralną część strategii Komisji, której celem jest wdrożenie Agendy 2030 i osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju oraz przestawienie europejskiej gospodarki i społeczeństwa na nowe tory w dążeniu do większej zrównoważoności. Jednym z głównych wyzwań na świecie jest **zmiana klimatu**, której łagodzenie stanowi priorytet unijnych działań zewnętrznych i główny przedmiot Zielonego Ładu.

W 2019 r. UE umocniła swoje podejście w kwestii zmiany klimatu, finansując ponad 80 projektów w ramach programów, takich jak światowy sojusz na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu +¹⁵, aby rozwijać odporność na zmianę klimatu w krajach partnerskich, w szczególności w krajach najuboższych i małych rozwijających się państwach wyspiarskich.

W ramach instrumentu na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu na szczeblu lokalnym¹⁶ zapewniono finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu dla 240 samorządów terytorialnych reprezentujących 6 milionów ludzi w 14 krajach. Pod koniec 2019 r. rozpoczęto drugi etap polegający na zwiększeniu skali działań.

Kluczem do przeciwdziałania zmianie klimatu jest **zrównoważona energia**, która stanowi główny element Zielonego Ładu. W 2019 r. UE nadal wspierała dostęp do zrównoważonej energii na całym świecie, a także działania ukierunkowane na osiągnięcie efektywności energetycznej. W grudniu Rada Europejska zatwierdziła cel UE polegający na tym, aby Europa jako pierwszy kontynent osiągnęła neutralność klimatyczną do 2050 r.

Dostęp do wody i urządzeń sanitarnych stanowi uniwersalne prawo człowieka. W 2019 r. UE nadal wspierała dostęp do wody i urządzeń sanitarnych, zrównoważoną i zintegrowaną gospodarkę wodną i budowanie zdolności.

Poważny niedobór wody to problem, z którym boryka się Jordania. Dzięki 21,5 mln EUR z regionalnego funduszu powierniczego Unii Europejskiej w odpowiedzi na kryzys w Syrii ponad 1 mln ludzi w prowincji Irbid ma dostęp do lepszych usług dostawy wody i odprowadzania ścieków.

UE promuje **rozwój ekologicznych przedsiębiorstw** w ramach kluczowych łańcuchów wartości i wspiera finansowanie przejścia na gospodarkę światową o obiegu zamkniętym. Inicjatywą przewodnią w tym obszarze jest inicjatywa „SWITCH to Green”.

Poważne wyzwanie stanowi **utrata różnorodności biologicznej i degradacja wielu ekosystemów**. Komunikat z 2019 r. pt. „Zintensyfikowanie działań UE na rzecz ochrony i odtwarzania światowych lasów”¹⁷ stanowi zintegrowane ramy na potrzeby walki z wylesianiem i degradacją lasów.

W 2019 r. Komisja ponownie zapewniła finansowanie dla Funduszu Partnerstwa na rzecz Kluczowych Ekosystemów (ang. Critical Ecosystem Partnership Fund) – wiodącego podmiotu w zakresie finansowania obszarów o zasadniczym znaczeniu dla różnorodności biologicznej na całym świecie.

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

¹⁵ <https://www.gcca.eu/>

¹⁶ <https://www.uncdf.org/local/homepage>

¹⁷ COM(2019) 352 final z dnia 23 lipca 2019 r.

Sojusze w dziedzinie zrównoważonego wzrostu gospodarczego

Współpraca ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. Globalny dobrobyt można osiągnąć jedynie dzięki zapewnieniu wszystkim obywatelom **możliwości podjęcia godnej pracy i zrównoważonego wzrostu gospodarczego**. W 2019 r. UE wspierała działania takie jak „II program zrównoważonych warunków inwestycyjnych i łańcuchów wartości” mające na celu finansowanie globalnych i europejskich inicjatyw wspierających kluczowe aspekty rozwoju warunków inwestycyjnych, handlu i sektora prywatnego.

Głównym elementem Planu inwestycji zewnętrznych (EIP) Komisji jest Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (EFZR), który łączy nowy instrument gwarancyjny z dwoma regionalnymi platformami inwestycyjnymi – platformą inwestycyjną dla Afryki i platformą inwestycyjną dla krajów objętych polityką sąsiedztwa – w celu wspierania inwestycji prywatnych w przypadku mniej rozwiniętych i bardziej ryzykownych rodzajów otoczenia biznesowego. Do końca 2019 r. EFZR uruchomił około 4,6 mld EUR funduszy UE, które powinny wygenerować 47 mld EUR inwestycji.

Za pośrednictwem Instrumentu Partnerstwa (PI)¹⁸ pod koniec 2019 r. podpisano umowę o wartości 5,7 mln EUR w ramach nowego partnerstwa UE–OECD, aby wesprzeć kształtowanie modeli biznesowych na rzecz zrównoważonego, sprzyjającego włączeniu społecznemu i sprawiedliwszego wzrostu.

W 2019 r. utworzono dwa fundusze powiernicze we współpracy z Grupą Banku Światowego działające na rzecz klimatu inwestycyjnego przyjaznego dla biznesu: jeden mający na celu pomoc krajom i regionalnym wspólnotom gospodarczym w regionie Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) (12 mln EUR), a drugi – wspieranie Afryki Subsaharyjskiej (10 mln EUR).

W obrębie Partnerstwa Wschodniego ponad 40 programów regionalnych i dwustronnych w ramach inicjatywy „EU4Business” zapewniło istotne wsparcie na rzecz rozwoju MŚP, uzupełniając krajowe plany reform.

Eliminacja ubóstwa we wszystkich jego wymiarach, zwalczanie dyskryminacji i nierówności oraz niepomijanie nikogo stanowią trzon Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju.

Ponad połowa ludności świata nie jest objęta świadczeniami społecznymi. UE wspiera programy ochrony socjalnej w 26 krajach, co stanowi inwestycję o łącznej wartości 1 mld EUR.

Jak wynika z globalnego sprawozdania na temat kryzysów żywnościowych z 2019 r., w 2018 r. ponad 113 mln osób w 53 krajach doświadczyło **dotkliwego głodu** wymagającego pilnej pomocy. UE współpracuje z partnerami w celu rozwiązania problemu głodu oraz niedożywienia dzieci i matek, w tym poprzez wspieranie zrównoważonego i odpornego rolnictwa.

W ramach finansowanej przez UE inicjatywy „Rozwój inteligentnych innowacji poprzez badania w dziedzinie rolnictwa” (DeSIRA) uruchomiono około 95 mln EUR na budowę krajowych, regionalnych i globalnych zdolności innowacyjnych.

¹⁸ https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en

Rozwój społeczny

Dobre zdrowie stanowi trzon zrównoważonego rozwoju. UE wspiera kraje partnerskie we wdrażaniu zasady „zdrowie we wszystkich politykach” w celu trwałej poprawy jakości, zasięgu i przystępności cenowej opieki zdrowotnej oraz wzmocnienia systemów opieki zdrowotnej.

Połowa unijnej pomocy zdrowotnej (2,6 mld EUR w latach 2014–2020) jest przeznaczona na inicjatywy globalne, takie jak Globalny Fundusz na rzecz Walki z AIDS, Gruźlicą i Malarią; Globalny Sojusz na rzecz Szczepionek i Szczepień, Sojusz na rzecz Szczepionek; partnerstwo na rzecz powszechnego zabezpieczenia zdrowotnego Światowej Organizacji Zdrowia; oraz Fundusz Ludnościowy ONZ.

W 2019 r. Komisja przeznaczyła 550 mln EUR na Globalny Fundusz na lata 2020–2022.

Edukacja ma kluczowe znaczenie dla kształtowania przyszłych pokoleń i jest niezbędnym czynnikiem warunkującym zrównoważony wzrost, wysokiej jakości zatrudnienie i równość.

UE wspiera edukację w około 100 krajach oraz poprzez partnerstwa takie jak Globalne Partnerstwo na rzecz Edukacji (GPE) i „Education Cannot Wait”.

Dzięki swojemu wsparciu na rzecz GPE Unia Europejska przyczyniła się do przyjęcia 77 mln dzieci do szkół podstawowych.

Partnerstwo na rzecz migracji

UE nadal stosowała **zrównoważone podejście do migracji**. W 2019 r. liczba międzynarodowych migrantów na świecie osiągnęła niemal 272 mln, blisko 70,8 mln osób na świecie zostało przymusowo wysiedlonych, a liczba uchodźców na świecie wynosi 25,9 mln. Większość uchodźców w dalszym ciągu była przyjmowana w regionach rozwijających się.

Migracja może się również przyczynić do **zwiększania nierówności**, a UE wzmocniła swoje starania na rzecz zapewnienia, by migracja prowadziła do wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i zrównoważonego rozwoju w krajach pochodzenia, tranzytu i docelowych, tak by korzyści odniosły wszystkie społeczności. W czerwcu Komisja opublikowała dokument roboczy służb Komisji pt. „Niwelowanie nierówności w krajach partnerskich”¹⁹, a w listopadzie Rada przyjęła konkluzje, w których wezwała UE i państwa członkowskie do przyspieszenia działań²⁰.

W 2019 r. kryzysowy fundusz powierniczy UE dla Afryki zatwierdził dodatkowe 36 programów i 16 „dopłat uzupełniających” w swoich trzech regionach (Sahel i jezioro Czad, Róg Afryki i Afryka Północna) na łączną kwotę 851 mln EUR.

Pokój i bezpieczeństwo

Przez cały 2019 r. Instrument na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju pozostawał kluczowym narzędziem unijnej dyplomacji w sytuacjach kryzysowych oraz w dążeniu do stabilności, zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania, a także budowania pokoju. Wszystkie 46 przyjętych działań w zakresie reagowania kryzysowego stanowiło bezpośrednią odpowiedź na priorytety polityczne UE i uzupełniło prace misji w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

¹⁹ SWD(2019) 280 final z dnia 16 czerwca 2019 r.

²⁰ <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2019/11/25/addressing-inequality-in-partner-countries-council-adopts-conclusions/>

W 2019 r. dzięki nowym działaniom podjętym w Burkinie Faso, Nigrze, Somalii i Tadżykistanie jeszcze bardziej wzmocniono wykorzystanie budowania zdolności w celu wspierania bezpieczeństwa i rozwoju.

Rozpoczęto również globalne działanie mające na celu wsparcie regionalnych ośrodków szkoleniowych w Afryce Zachodniej, Afryce Wschodniej i na Bliskim Wschodzie w zakresie szkolenia podmiotów wojskowych w dziedzinie zdrowia, rozminowywania i ochrony ludności.

Wraz z ONZ i innymi organizacjami międzynarodowymi, w szczególności z Bankiem Światowym i Afrykańskim Bankiem Rozwoju, kontynuowano prace nad koordynacją międzynarodowych starań w sytuacjach konfliktowych i pokonfliktowych w celu wsparcia dostępu do finansowania i odzwierciedlenia silnego zaangażowania UE na rzecz multilateralizmu.

W 2019 r. UE wniosła pierwszy wkład na rzecz Funduszu Budowania Pokoju ONZ za pośrednictwem Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju.

W lipcu teren obiektu jądrowego w Czarnobylu został przekazany z powrotem władzom ukraińskim po zakończeniu najszerzej zakrojonych działań w zakresie współpracy międzynarodowej w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego. Za pośrednictwem Instrumentu Współpracy w dziedzinie Bezpieczeństwa Jądrowego i programu pomocy doradczej dla Wspólnoty Niepodległych Państw UE przekazała 431,6 mln EUR.

UE nadal wspierała **praworządność, dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz wzmacnianie potencjału instytucji wymiaru sprawiedliwości** w krajach partnerskich na całym świecie.

Prawa człowieka, demokracja i podstawowe wartości

Rok 2019 był ostatnim etapem realizacji **Planu działania UE dotyczącego praw człowieka i demokracji** (2015–2019) wspierającego podstawowe prawa człowieka, w tym wolność wypowiedzi, zgromadzeń i zrzeszania się, niedyskryminację i prawa mniejszości. W 2019 r. UE wykorzystwała Europejski Instrument na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka w celu sfinansowania około 268 projektów o wartości 119,5 mln EUR.

Pod koniec 2019 r. unijne mechanizmy na rzecz obrońców praw człowieka odnowiono na kolejne 3 lata.

W kontekście ciągłych wyzwań stojących przed światową demokracją UE potwierdziła swoje **zaangażowanie w procesy demokratyczne** za pośrednictwem programów o łącznej wartości ponad 47,2 mln EUR w 30 krajach.

UE oddelegowała 8 misji obserwacji wyborów (EOM), 6 misji ekspertów ds. wyborów i 7 misji powyborczych oraz opracowała publiczną bazę danych zawierającą zalecenia wydane przez misje obserwacji wyborów. UE wsparła również lokalnych obserwatorów wyborczych w 11 krajach.

Równouprawnienie płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt stanowią podstawowe wartości UE i jej międzynarodowej polityki rozwoju. Unijny plan działania w sprawie równości płci koncentruje się na trzech głównych obszarach priorytetowych: zapewnieniu integralności cielesnej i emocjonalnej dziewcząt i kobiet; wspieraniu społeczno-gospodarczych i kulturowych praw kobiet i dziewcząt; oraz wzmacnianiu pozycji dziewcząt i kobiet i ich udziału w podejmowaniu decyzji.

W 2019 r. kontynuowano wdrażanie inicjatywy „Spotlight”²¹ – partnerstwa UE–ONZ o charakterze transformacyjnym mającego na celu wyeliminowanie wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt na całym świecie. Program „Bezpieczeństwo i sprawiedliwość” (25 mln EUR) przyczynia się do poprawy warunków pracy migrantek przemieszczających się z 11 krajów Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) do krajów Zatoki Perskiej.

Program „WeEmpower” o wartości 22,5 mln EUR przyczynia się do zwiększenia zaangażowania sektora publicznego i prywatnego w działania na rzecz równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji kobiet w pracy.

UE uruchomiła również program o wartości 3,75 mln EUR w celu dalszego wzmocnienia regionalnych i międzynarodowych sieci krajowych instytucji praw człowieka oraz wystosowała zaproszenie do składania projektów dotyczących ochrony obrońców praw człowieka przysługujących lesbijkom, gejom, osobom biseksualnym, transseksualnym lub interseksualnym. Podjęto również działania mające na celu sprostanie rosnącym wyzwaniom związanym z wolnością wypowiedzi i wolnością mediów. Sfinansowano szereg projektów w ramach instrumentu pomocy technicznej „Media4Democracy”.

Technologia i innowacje

Wkład UE w Instrument Rozwoju Przedsiębiorczości i Innowacji na Bałkanach Zachodnich w wysokości 200 mln EUR pomógł w pozyskaniu inwestycji o łącznej wartości 958 mln EUR przeznaczonych na wsparcie około 4 700 przedsiębiorstw, zapewniając tym samym ponad 2 800 kredytów, przyczyniając się do stworzenia blisko 80 000 miejsc pracy i ułatwiając 36 inwestycji typu kapitałowego.

Łączność w znaczący sposób przyczynia się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, przy czym transport, energia i transformacja cyfrowa są w tym kontekście kluczowymi sektorami. Stabilna infrastruktura wspiera trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu oraz innowacyjność.

Instrument Partnerstwa wspiera zrównoważone uprzemysłowienie w Brazylii i Meksyku w celu oddzielenia wzrostu gospodarczego od emisji dwutlenku węgla, w szczególności poprzez promowanie partnerstw między przedsiębiorstwami unijnymi i lokalnymi.

W 2019 r. utworzono Grupę Zadaniową ds. Gospodarki Cyfrowej w ramach Sojuszu Afryka–Europa, która przyczyniła się do opracowania sprawozdania na temat strategii transformacji cyfrowej w Afryce (2020–2030) opublikowanego przez Unię Afrykańską.

Wraz z uruchomieniem programu o wartości 60 mln EUR w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w celu wzmocnienia ekosystemów innowacji i zdolności innowacyjnych uznano zwiększenie znaczenia nauki, nowych technologii i innowacji dla zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu w regionach AKP.

²¹ <https://www.spotlightinitiative.org/>

Globalny zasięg

Na całym świecie UE kontynuuje działania na rzecz zmniejszania ubóstwa, zwalczania nierówności i wspierania zrównoważonego rozwoju oraz propagowania demokracji, pokoju i bezpieczeństwa.

Afryka

W 2019 r. rozpoczęły się negocjacje w sprawie odnowionej umowy o partnerstwie z państwami AKP mającej zastąpić umowę z Kotonu i nadać nowy kształt stosunkom politycznym i gospodarczym z tymi partnerami.

UE wsparła transformację demokratyczną w Sudanie i utrzymała silne polityczne i finansowe wsparcie dla przemian w Etiopii. Wraz z Bankiem Światowym i Afrykańskim Bankiem Rozwoju UE przeprowadziła „Inicjatywę na rzecz integracji regionalnej i rozwoju gospodarczego Rogu Afryki” z Dżibuti, Erytreą, Etiopią, Kenią i Somalią.

W 2019 r. UE zaspokoiła nadzwyczajne potrzeby humanitarne w siedmiu krajach, które były zaangażowane w kryzys w Sahelu: Burkina Faso, Mauretania, Mali, Czad, Niger, Nigeria i Kamerun. UE przeznaczyła na wsparcie interwencji humanitarnych ponad 187 mln EUR (w tym ponad 141 mln EUR dla ludności najbardziej narażonej na zagrożenia w państwach tworzących Grupę Pięciu na rzecz Sahelu).

UE udzieliła wsparcia dla Afrykańskiej Inicjatywy na rzecz Energii Odnawialnej pod kierownictwem strony afrykańskiej²², której celem jest wyprodukowanie co najmniej 10 GW energii odnawialnej do 2020 r. Wsparcie tej inicjatywy leży w strategicznym interesie UE, jako że cele tej inicjatywy są dostosowane do założeń Europejskiego Zielonego Ładu, jak wskazano w ramach partnerstwa na rzecz transformacji ekologicznej i dostępu do energii stanowiącego element przyszłej kompleksowej strategii współpracy z Afryką.

W 2019 r. cywilne misje w dziedzinie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony prowadzono w Libii, Mali, Nigrze i Somalii, a nową misję utworzono w Republice Środkowoafrykańskiej, aby wesprzeć reformę sił bezpieczeństwa i pomóc w ich stopniowym rozmieszczeniu na terenie całego kraju.

Poczyniono znaczne postępy w ramach jednej z kluczowych inicjatyw politycznych, tj. Sojuszu Afryka–Europa na rzecz zrównoważonych inwestycji i tworzenia miejsc pracy, przy unijnym wsparciu inwestycji i ograniczeniu związanego z nimi ryzyka w ramach Planu inwestycji zewnętrznych. Ponadto dzięki uruchomionej w ramach Planu inwestycji zewnętrznych platformy zrównoważonej przedsiębiorczości dla Afryki UE umożliwiła prowadzenie zorganizowanego dialogu publiczno-prywatnego w 32 państwach Afryki.

Za pośrednictwem Instrumentu Partnerstwa UE nadal wywiązuje się ze swoich zobowiązań w ramach gospodarczego, handlowego i inwestycyjnego wymiaru partnerstwa strategicznego z Republiką Południowej Afryki ze szczególnym uwzględnieniem wykonania umowy o partnerstwie gospodarczym między UE a Południowoafrykańską Wspólnotą Rozwoju, porozumienia paryskiego, a także kwestii WTO.

²² <http://www.arei.org/>

Azja, Azja Środkowa i region Pacyfiku

W grudniu w Madrycie odbyło się posiedzenie ministrów spraw zagranicznych z Azji i Europy, a głównym przedmiotem rozmów były wspólne wartości i wyzwania, szczególnie skuteczny multilateralizm oparty na zasadach.

W styczniu na posiedzeniu ministerialnym UE–ASEAN co do zasady uzgodniono zacieśnienie stosunków do poziomu partnerstwa strategicznego, a w czerwcu Rada UE podpisała umowę o wolnym handlu i umowę w sprawie ochrony inwestycji z Wietnamem²³, a następnie w październiku – umowę ramową w sprawie uczestnictwa.

W kwietniu Rada przedłużyła okres obowiązywania środków ograniczających nałożonych na Mjanmę/Birmę o kolejny rok, w tym ukierunkowanych środków ograniczających nałożonych na osoby fizyczne.

„Odpowiedzialne łańcuchy dostaw w Azji” to wspólna inicjatywa finansowana w ramach Instrumentu Partnerstwa, na którą przeznaczono 9,5 mln EUR i której celem jest poprawa sytuacji w zakresie poszanowania praw człowieka, norm pracy i norm środowiskowych w przedsiębiorstwach posiadających łańcuchy dostaw w Chinach, Japonii, Mjanmie/Birmie, na Filipinach, w Tajlandii i Wietnamie.

W 2019 r. w ramach Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju nacisk położono na rozwiązanie problemu nawoływania do nienawiści i zapobieganie brutalnemu ekstremizmowi w regionie. W odpowiedzi na zamachy bombowe, do których doszło na Sri Lance w Wielkanoc, szybko uruchomiono środki z Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju, aby pomóc zwiększyć skuteczność walki z terroryzmem i przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi na Sri Lance i Malediwach.

Region objęty procesem rozszerzenia

Komisja nadal udzielała wsparcia krajom objętym procesem rozszerzenia w celu poprawy ich gotowości do przystąpienia do UE oraz promowania współpracy regionalnej na Bałkanach Zachodnich i w UE. Roczny pakiet „rozszerzenie” przyjęto w dniu 29 maja. Dzięki dalszym postępom poczynionym przez Republikę Albanii i Republikę Macedonii Północnej Komisja podtrzymała swoje zalecenie otwarcia negocjacji w sprawie przystąpienia. W październiku Rada Europejska podjęła decyzję o ponownym zajęciu się kwestią rozszerzenia przed kolejnym szczytem UE-Bałkany Zachodnie. Negocjacje oficjalnie otwarto w marcu 2020 r.

UE przekazała 880,7 mln EUR na 39 projektów w zakresie sieci połączeń transportowych i energetycznych realizowanych w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej. Projekty te powinny umożliwić pozyskanie inwestycji na poziomie ponad 3,2 mld EUR.

W maju Komisja wydała opinię na temat wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE²⁴, w której wskazała, że rozpoczęcie negocjacji w sprawie przystąpienia powinno nastąpić po tym, gdy Bośnia i Hercegowina odpowiednio spełni kryteria członkostwa. W grudniu Rada przyjęła konkluzje²⁵, w których pozytywnie odniosła się do przedmiotowej opinii Komisji.

²³ Następnie w lutym 2020 r. Parlament Europejski ratyfikował umowę o wolnym handlu, która weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2020 r.

²⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/COUNTRY_19_2778

²⁵ <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2019/12/10/council-conclusions-on-commission-opinion-on-bosnia-and-herzegovina-s-application-for-membership-of-the-european-union/>

W odniesieniu do Turcji w listopadzie Rada wprowadziła środki ograniczające w odpowiedzi na nieuprawnione odwierty prowadzone przez Turcję we wschodniej części Morza Śródziemnego²⁶ i podjęła decyzję o ograniczeniu pomocy dwustronnej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej i obniżeniu udzielanych pożyczek przez Europejski Bank Inwestycyjny. UE nadal wspierała społeczeństwo obywatelskie i kontakty międzyludzkie przy jednoczesnej kontynuacji współpracy w zakresie udzielania wsparcia na rzecz syryjskich uchodźców i zarządzania migracjami. Do końca 2019 r. przydzielono cały budżet operacyjny Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji.

Region objęty europejską polityką sąsiedztwa

W 2019 r. UE kontynuowała wdrażanie zmienionej europejskiej polityki sąsiedztwa UE, mobilizując znaczne wsparcie na rzecz czterech zaktualizowanych priorytetów tej polityki²⁷ i w pełni integrując zasady różnicowania, współwłasności i podejście oparte na zachętach.

W ramach wschodniego sąsiedztwa realizacja 20 celów na 2020 rok w ramach Partnerstwa Wschodniego przebiega sprawnie, w szczególności w zakresie rozwoju gospodarczego, łączności, kontaktów międzyludzkich i dobrych rządów.

W 2019 r. w ramach obchodów 10 rocznicy utworzenia Partnerstwa Wschodniego zorganizowano wydarzenie na wysokim szczeblu, na którym podkreślono znaczące osiągnięcia w zakresie pobudzenia gospodarek i handlu, zwiększenia efektywności energetycznej, umocnienia pozycji społeczeństwa obywatelskiego oraz liberalizacji reżimu wizowego. W 2019 r. uruchomiono kompleksowe konsultacje na temat przyszłości Partnerstwa Wschodniego²⁸, w których otrzymano ponad 200 odpowiedzi od szerokiego grona zainteresowanych stron.

W związku z zakończeniem w 2019 r. negocjacji w sprawie umowy o ułatwieniach wizowych i umowy o readmisji z Białorusią obecnie z ułatwień w podróżowaniu do UE mogą korzystać wszystkie państwa Partnerstwa Wschodniego.

W odpowiedzi na konflikt na wschodzie Ukrainy UE nadal udzielała wsparcia humanitarnego i pomocy humanitarnej na rzecz stabilizacji i wczesnej odbudowy. UE zmobilizowała i rozmieściła specjalne wsparcie dla regionu Morza Azowskiego.

Unijna inicjatywa Porozumienie Burmistrzów obejmuje pomoc dla niemal 400 gmin państw Partnerstwa Wschodniego w realizacji podjętych zobowiązań w zakresie zrównoważonej energii i zobowiązań klimatycznych.

W krajach południowego sąsiedztwa w całym 2019 r. priorytetem pozostało łagodzenie skutków przedłużającego się kryzysu w Syrii. Zaangażowanie UE potwierdzono na zorganizowanej w kwietniu 3. konferencji w Brukseli dotyczącej wspierania przyszłości Syrii i regionu.

W czerwcu przyjęto wspólną deklarację polityczną z Maroko, a okres obowiązywania planu działania UE–Maroko i jednolitych ram wsparcia przedłużono do końca 2020 r. W styczniu o kolejne trzy lata

²⁶ <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2019/11/11/turkey-s-illegal-drilling-activities-in-the-eastern-mediterranean-council-adopts-framework-for-sanctions/>

²⁷ Obszarami priorytetowymi europejskiej polityki sąsiedztwa są: dobre rządy, demokracja, prawa człowieka i praworządność; rozwój gospodarczy na rzecz stabilizacji; bezpieczeństwo; oraz migracja i mobilność.

²⁸ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/news/european-union-opens-structured-consultation-future-eastern-partnership_en

przedłużono okres obowiązywania zarówno planu działania UE–Izrael, jak i planu działania UE–Palestyńska Władza Narodowa.

UE wspierała wybory prezydenckie i parlamentarne w Tunezji odpowiednio we wrześniu i październiku, co umocniło zachodzący w kraju proces transformacji demokratycznej, a także kontynuowała wspieranie transformacji Libii w stabilne i bezpieczne państwo pomimo panującej w kraju sytuacji w zakresie bezpieczeństwa.

Misje wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony działały na Ukrainie, w Kosowie* i Gruzji.

Ameryka Łacińska i Karaiby

W kwietniu UE przyjęła nową strategię wobec Ameryki Łacińskiej i Karaibów – „Unia Europejska, Ameryka Łacińska i Karaiby: partnerska współpraca na rzecz wspólnej przyszłości”²⁹ – w oparciu o partnerstwo koncentrujące się na dobrobycie, demokracji, odporności i skutecznym globalnym zarządzaniu.

Poczyniono postępy w realizacji założeń partnerstw UE w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach w drodze porozumień politycznych i umów handlowych. W lipcu osiągnięto porozumienie co do zasady w sprawie części układu o stowarzyszeniu UE–Mercosur (Argentyna, Brazylia, Paragwaj i Urugwaj). Rokowania z Meksykiem w sprawie unowocześnionej globalnej umowy zostały zakończone z wyjątkiem wykazu instytucji odpowiedzialnych za zamówienia publiczne podlegających zasadom na szczeblu niższym niż centralny.

Jednym z działań w ramach Instrumentu Partnerstwa był projekt mający na celu zwiększenie ochrony własności intelektualnej w tym regionie zgodnie z zasadami WTO i odpowiednimi umowami o wolnym handlu z UE. W ramach projektu o wartości 9,5 mln EUR wspiera się odpowiedzialne praktyki biznesowe w Argentynie, Brazylii, Chile, Kolumbii, na Kostaryce, w Ekwadorze, Meksyku, Panamie i Peru.

W Wenezueli przedłużający się kryzys polityczny i humanitarny wywarł znaczny wpływ na ten region głównie ze względu na bezprecedensowe przepływy migracyjne. UE zwiększyła naciski na reżim za pomocą środków ograniczających w związku z ciągłym pogarszaniem się stanu demokracji oraz przestrzegania zasady państwa prawa i praw człowieka, a jednocześnie zwiększyła pomoc dla ludności i wenezuelskich migrantów.

W 2019 r. UE nadal wspierała wykonanie umowy pokojowej w Kolumbii, w tym udzielając wsparcia na rzecz Komisji ds. Wyjaśnienia Prawdy, Koegzystencji i Niepowtórzenia.

W Meksyku wsparcie w ramach Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju przeznaczono dla społeczności zamieszkującej tereny wzdłuż północnej granicy w celu udzielenia pomocy osobom ubiegającym się o azyl i uchodźcom poprzez poprawę dostępu do usług publicznych.

We wrześniu podpisano wspólną deklarację UE i Sojuszu Pacyfiku o dalszym umocnieniu współpracy i dialogu.

²⁹ JOIN(2019) 6 final z dnia 16 kwietnia 2019 r.

* Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

Bliski Wschód i region Zatoki Perskiej

W ścisłej współpracy z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych, delegaturami Unii i służbami Komisji, w ramach Instrumentu Partnerstwa dokonano znacznych osiągnięć w regionie Zatoki Perskiej w obszarach takich jak: czyste technologie energetyczne, efektywność energetyczna, zmiana klimatu i dywersyfikacja gospodarcza. Większość projektów obejmuje sześć państw Rady Współpracy Państw Zatoki (RWPZ) i dotyczy sieci na rzecz czystej energii UE-RWPZ, dialogu UE-RWPZ na temat dywersyfikacji gospodarczej i partnerstwa UE w zakresie polityki i współpracy zewnętrznej, a jeden projekt dotyczy przygotowania regionalnego systemu powiadamiania o zagrożeniu radiologicznym i wymiany danych radiologicznych.

W Iraku UE kontynuowała działania na rzecz stabilizacji, reformy po konflikcie, rozliczalności i procesów pojednania sprzyjających włączeniu społecznemu. W ramach Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju wspierano ONZ w cyfryzacji dowodów zbrodni dokonanych przez Daisz i przyczyniono się do poprawy zarządzania granicą między Irakiem a Jordanią.

W Jemenie UE nadal wspiera działania na rzecz stabilizacji i proces pokojowy. W odpowiedzi na porozumienie sztokholmskie przyjęte pod koniec 2018 r. udzielono wsparcia przeznaczonego na działania mediacyjne, fundusz ONZ na rzecz budowania pokoju i konkretne inicjatywy, takie jak porozumienie w sprawie portu w Al-Hudajdzie.